

Wiarygodność Internetu jako źródła informacji o chorobie w ocenie studentów uczelni lubelskich

Damian Marek Szymczyk¹, Monika Grela², Andrzej Horoch^{3,4}, Agata Smoleń⁵

¹ Doktorant Zakładu Matematyki i Biostatystyki Medycznej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

² Studentka Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

³ Samodzielna Pracownia Metod Informatycznych i Zdalnego Nauczania, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

⁴ Zakład Informatyki i Statystyki Zdrowia, Instytut Medycyny Wsi w Lublinie

⁵ Zakład Matematyki i Biostatystyki Medycznej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Szymczyk DM, Grela M, Horoch A, Smoleń A. Wiarygodność Internetu jako źródła informacji o chorobie w ocenie studentów uczelni lubelskich. *Med Og Nauk Zdr.* 2015; 21(4): 422–427. doi: 10.5604/20834543.1186917

Streszczenie

Wprowadzenie. Szybki rozwój Internetu, a także możliwość umieszczania w nim dowolnych treści powoduje ciągły przyrost informacji. Stan taki wiąże się z trudnością w odnajdywaniu wiarygodnych i sprawdzonych treści. Konieczne jest zatem posiadanie umiejętności filtrowania i weryfikacji wyszukanych informacji, szczególnie w obszarze medycyny. Warto podkreślić, że chociaż społeczeństwo polskie coraz częściej poszukuje informacji zdrowotnych w sieci WWW, to zaufanie do profesji medycznych nie maleje.

Cel pracy. Celem badania jest ocena wiarygodności Internetu jako źródła informacji o dolegliwościach i metodach ich leczenia, w oparciu o praktyczne ich wykorzystanie przez lubelską społeczność studencką.

Materiał i metoda. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w maju 2012 r. wśród studentów uczelni lubelskich: Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego oraz Politechniki Lubelskiej. Anonimowy kwestionariusz ankiety zawierał 15 pytań (w tym 1 otwarte).

Wyniki. Najbardziej wiarygodnym źródłem informacji odnośnie do schorzeń i metod ich leczenia jest dla studentów lekarz i farmaceuta, jednak w sytuacji pojawienia się symptomów chorobowych znaczna część badanych (73,8%) w pierwszej kolejności korzysta z Internetu, a nie z porady lekarza.

Wnioski. Mimo, iż respondenci krytycznie podchodzą do znajdujących się w Internecie informacji na temat stanu zdrowia, to brak im świadomości, że treści te nie są w stanie zastąpić konsultacji lekarskiej. Ponadto studenci nie posiadają umiejętności selekcji uzyskanych z sieci internetowej informacji o tematyce medycznej, a także ich weryfikacji.

Słowa kluczowe

Internet, zdrowie, wiarygodność informacji

WPROWADZENIE

W ubiegłej dekadzie nastąpił znaczny wzrost użytkowników Internetu. W 2002 r. korzystało z niego 17% Polaków, w 2013 r. aż 60% [1].

Coraz lepsi i bardziej powszechny dostęp do sieci internetowej sprawia, że pacjenci chętniej z niej korzystają w celu poszukiwania informacji o chorobach oraz samodzielnego stawiania diagnozy. Wykorzystują oni przy tym różnorakie materiały, tj. strony internetowe i grupy dyskusyjne umożliwiające uzyskanie porady online, profesjonalne portale zawierające w swoim zasobach fachową literaturę z zakresu medycyny [2]. Obecnie ponad 60% polskich internautów poszukuje informacji na temat zdrowia w Internecie [3]. Taka sytuacja powoduje, że tradycyjna rola lekarza znacząco się osłabia, co mogłoby wskazywać na „kryzys zaufania” dla medycznych profesji [4]. Nie należy jednak obecnej sytuacji charakteryzować w kategoriach „kryzysu”, bowiem największe zaufanie pokładane jest nadal w lekarzach i wzrasta wraz z rozpowszechnianiem się w Internecie informacji o zdrowiu [5].

Zdaniem Edwarda Wagnera zdrowie musi stanowić produkt, który wytworzony jest przez aktywnego pacjenta, współpracującego z systemem ochrony zdrowia [6]. W tym ujęciu wzrost liczby pacjentów szukających informacji o zdrowiu jest trendem o pozytywnym znaczeniu. Problemem jednak są rozbieżności w jakości i wiarygodności uzyskanych informacji, a także brak umiejętności polskich internautów w zakresie selekcji treści pod kątem ich rzetelności [7, 8].

Obecnie w Internecie funkcjonuje ponad 800 polskojęzycznych serwisów medycznych [9]. Olbrzymie bazy wiedzy oraz mnogość informacji o tematyce zdrowotnej powodują, że trudno jest odnaleźć wiarygodne i sprawdzone informacje, szczególnie dla osób, które nie mają wykształcenia medycznego. Za zaufane treści można uznać te, które opatrzone są odnośnikami do materiałów źródłowych i których autorami są osoby z wykształceniem oraz kwalifikacjami medycznymi [10].

Zdaniem Konstantego Radziwiłła „Internet jest na tyle wartościowy, na ile wartościowi są jego autorzy” [11]. W kontekście tej myśli warto podkreślić, że dużą popularnością w naszym kraju cieszy się *Wikipedia*. Nie sposób jednak przyjąć, że prezentowane w niej treści są całkowicie prawdziwe. Za tym stanowiskiem przemawiają następujące fakty zaprezentowane przez E. Dobrogowską-Schlebusch [10]:

Adres do korespondencji: Damian Marek Szymczyk, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Al. Raclawickie 1, 20-059 Lublin
E-mail: szymczykd Damian@gmail.com

Nadesłano: 25 maja 2014; zaakceptowano do druku: 20 października 2015

- nie posiada ona redaktora naczelnego,
- każdy może być jej autorem,
- nie zawiera informacji o autorach, kwalifikacjach i stopniach naukowych,
- jest narażona na spam i wystąpienie błędów,
- w jej ramach odbywają się „wojny edycyjne”.

W Polsce brak jest instytucji, która sprawowałaby kontrolę na poprawnością merytoryczną publikowanych w sieci WWW treści, co powoduje, że wiele dostępnych materiałów charakteryzuje się różnorodną jakością. Istnieje jednak *Kodeks postępowania etycznego* (HONcode), który opracowany został przez Fundację Health On the Net. Dedykowany jest on autorom, a także właścicielom medycznych i zdrowotnych stron internetowych wszystkich krajów. Stanowi on system certyfikacji, którego przyjęcie jest bezpłatne oraz dobrowolne, a internautom umożliwia identyfikację stron zawierających rzetelne informacje z obszaru medycyny. Obecnie znaczna część polskich serwisów medycznych przyjęła go i stosuje się do jego zasad [12].

CEL PRACY

Celem badania jest ocena wiarygodności Internetu jako źródła informacji o dolegliwościach i metodach ich leczenia w oparciu o praktyczne ich wykorzystanie przez lubelską społeczność studencką.

MATERIAŁ I METODA

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w maju 2012 r. wśród studentów uczelni lubelskich: Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego oraz Politechniki Lubelskiej. Anonimowy kwestionariusz ankiety zawierał 15 pytań (w tym 1 otwarte).

WYNIKI

W badaniu wzięły udział 103 kobiety i 101 mężczyzn, których łączna średnia wieku wynosiła $23 \pm 1,5$ lat. Grupę respondentów stanowili studenci nauk humanistyczno-społecznych, medycznych, przyrodniczo-rolniczych i inżynierijno-technicznych.

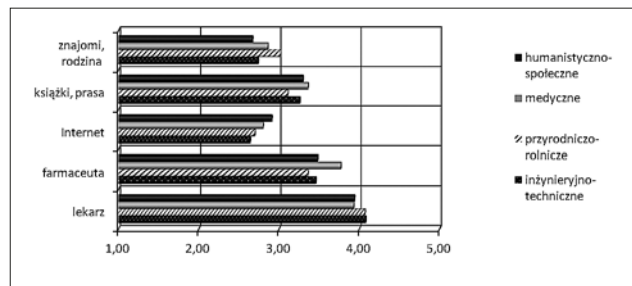
Tabela 1. Uczestnicy badania w podziale na wiek i rodzaj studiowanych nauk

Nauki	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Ogółem
humanistyczno-społeczne	36	18	54
medyczne	29	27	56
przyrodniczo-rolnicze	20	24	44
inżynierijno-techniczne	18	32	50
			204

Najbardziej wiarygodnym źródłem informacji o chorobach, ich objawach i formach leczenia jest według badanych lekarz (ogółem 4 pkt), a także farmaceuta (ogółem 3,52 pkt),

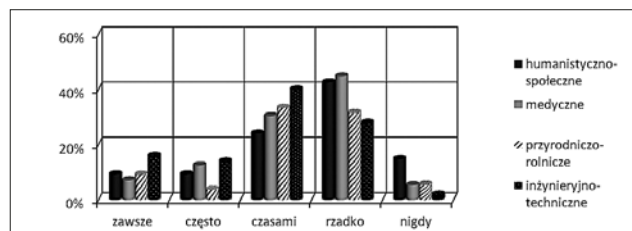
którego największym zaufaniem darzą studenci kształcący się w naukach medycznych. Wiarygodność książek i prasy została oceniona podobną wartością przez wszystkie badane grupy – średnio 3,26 pkt.

Rzetelność informacji pochodzących od znajomych i rodziny respondenci oceniają na 2,82 pkt, zaś z Internetu na 2,76 pkt.

Rycina 1. Jak ocenia Pan/Pani wiarygodność źródeł informacji nt. choroby, jej objawów i leczenia w skali 1 – 5? (1 – mało wiarygodne, 5 – bardzo wiarygodne)

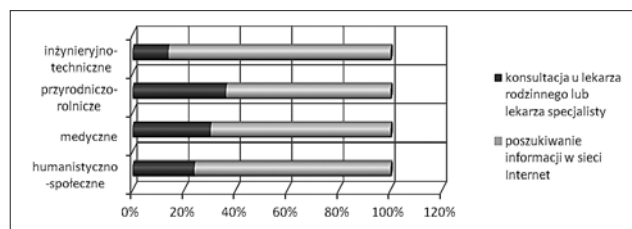
Informacje z Internetu na temat schorzeń zawsze konsultuje z lekarzem 10,4% ogółu respondentów, przy czym największy odsetek studentów stanowią ci kształcący się w naukach inżynierijno-technicznych (16%). Często czyni to 9,9% ogółu badanej populacji, a czasami 31,9% badanych, głównie są to studenci nauk inżynierijno-technicznych (40%). Omawianej praktyki nigdy nie stosuje 7% ogółu badanej populacji.

Rycina 2. Jak często konsultuje Pan/Pani uzyskane z Internetu informacje o chorobie z lekarzem?

Co czwarty student w przypadku wystąpienia podejrzenia o chorobę w pierwszej kolejności konsultuje się z lekarzem rodzinnym bądź specjalistą. 73,8% ogółu respondentów, w celu poznania szczegółów dotyczących danego schorzenia, jako pierwsze źródło wskazuje Internet.

Grupę, która najczęściej wybiera wizytę u lekarza, stanowią studenci nauk przyrodniczo-rolniczych (36,4%), zaś tę, która czyni to najrzadziej – studenci nauk inżynierijno-technicznych (14%).

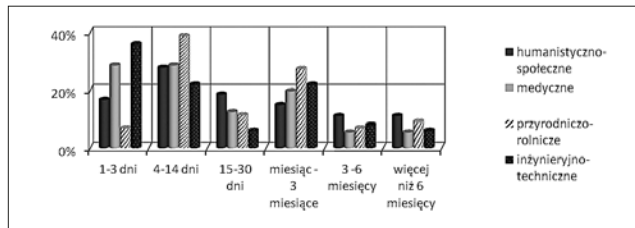
Rycina 3. Pierwsze działanie podejmowane w sytuacji wystąpienia podejrzenia o chorobę lub schorzeniu

Generalnie, co trzeci respondent po odnalezieniu informacji o chorobie w sieci WWW w ciągu czterech do czternastu

dni zgłaszał się na wizytę lekarską, a co piąty w ciągu trzech dni.

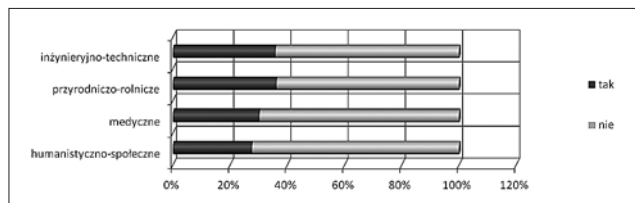
Największy odsetek badanych, którzy w ciągu trzech dób uzyskiwali pomoc podczas wizyty lekarskiej, stanowili studenci kierunków inżynieryjno-technicznych (36%), zaś większość (38,6%) studentów kierunków przyrodniczo-technicznych wskazała okres do dwóch tygodni.

Co czwarty badany swoje dolegliwości skonsultował z lekarzem w okresie od miesiąca do sześciu miesięcy, zaś co dwunasty co najmniej po pół roku.

Rycina 4. Ile wynosił najdłuższy okres między pierwszymi poszukiwaniami informacji o danej chorobie a uzyskaniem pomocy podczas wizyty lekarskiej?

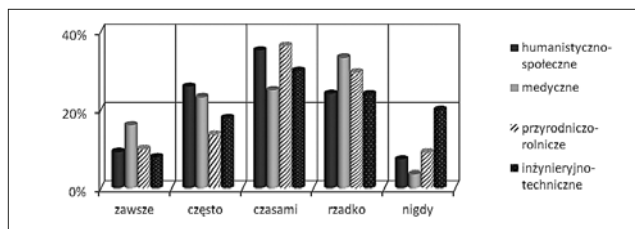
Wyniki pokazują, że co trzeci badany ukrywa przed lekarzem pewne fakty dotyczące własnego zdrowia. Najczęściej czynią tak studenci kierunków przyrodniczo-rolniczych i inżynieryjno-technicznych (36%). W przypadku uczestników studiów humanistyczno-społecznych odsetek ten wynosi 27,8%, zaś medycznych – 30,4%.

Rycina 5. Czy podczas wizyty lekarskiej zdarza się Panu/Pani nie ujawniać pewnych faktów związanych z występowaniem dolegliwości/choroby?

Po każdej wizycie lekarskiej co dziesiąty ankietowany korzysta z Internetu w celu uzupełnienia informacji o chorobie. Największy odsetek stanowią studenci kierunków medycznych (16,1%).

Informacje uzupełniające są poszukiwane w sieci WWW często przez co piątego studenta, a czasami przez co trzeciego. Jedynie 10% ogółu populacji badanej nie uzupełnia wiedzy o chorobie ze źródeł internetowych – szczególnie studenci kierunków inżynieryjno-technicznych (20%).

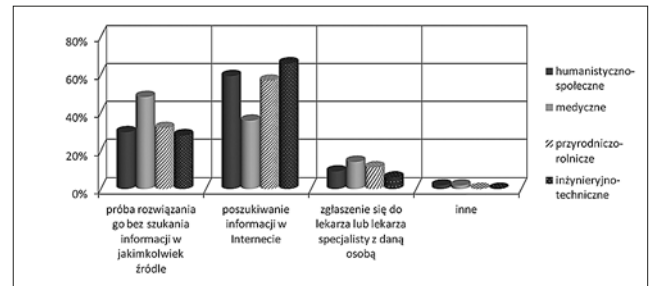

Rycina 6. Jak często korzysta Pan/Pani z Internetu po wizycie lekarskiej w celu uzupełnienia informacji o chorobie?

W sytuacji podejrzenia występowania danego problemu zdrowotnego u bliskiej osoby, dotyczącego np. nadużywania alkoholu czy problemów psychicznych, 54,4% ogółu

respondentów deklaruje wykorzystanie Internetu jako pierwszej formy pomocy. Warto podkreślić, iż najmniej liczną grupą, która prezentuje takie stanowisko, są studenci kierunków medycznych (35,7%).

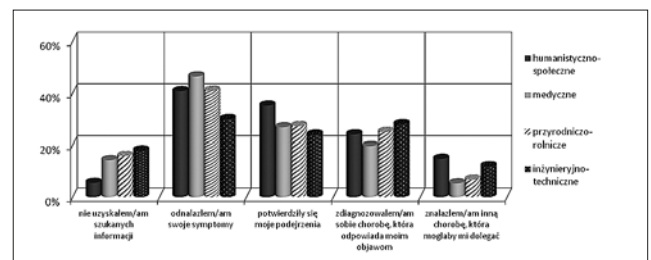
Co więcej, to właśnie uczestnicy studiów medycznych najczęściej zgłaszają się po pomoc w omawianej sytuacji do lekarza i lekarza specjalisty (14,3%).

Rycina 7. Pierwsze działania w sytuacji podejrzenia danego problemu zdrowotnego u bliskiej osoby

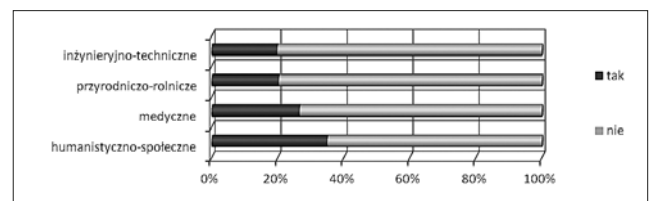
Co siódmy ankietowany nie uzyskuje w Internecie szukanych informacji odnośnie do własnych dolegliwości. Blisko 40% respondentów odnajduje własne symptomy w przeglądanych źródłach, a 24,2% na podstawie zaobserwowanych symptomów diagnozuje samodzielnie chorobę.

Informacje uzyskane z sieci WWW u co czwartego badanego potwierdziły samodiagnozę, zaś u co dziesiątego studenta umożliwiły one określenie potencjalnej choroby, która mogłaby mu dolegać.

Rycina 8. Jak najczęściej wygląda samodiagnoza po zaczerpnięciu informacji z Internetu bez konsultacji z lekarzem?

42,3% wszystkich respondentów polega na poradach i diagnozach stawianych przez internautów. Największe zaufanie przejawiają studenci nauk humanistyczno-społecznych (35,2%) oraz medycznych (26,8%). Co piąty uczestnik studiów przyrodniczo-technicznych i inżynieryjno-technicznych informacje pochodzące od tych osób uznaje za prawdziwe.

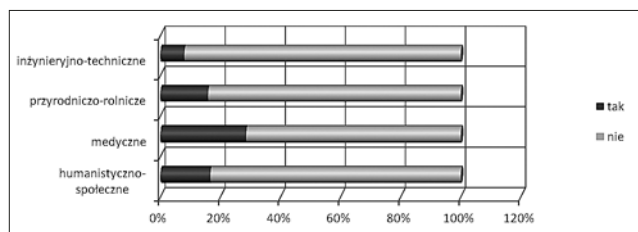

Rycina 9. Czy polega Pan/Pani na diagnozach i poradach Internautów, którzy nie są lekarzami?

Do udzielania w Internecie porad dotyczących dolegliwości i chorób przyznaje się co szósty ankietowany. Najczęściej własną wiedzą i doświadczeniem dzielą się uczestnicy

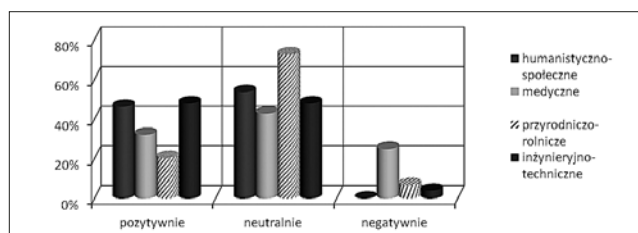
kierunków medycznych (28,6%), najrzadziej zaś studenci kierunków inżynieryjno-technicznych (8%).

Rycina 10. Czy kiedykolwiek udzielał Pan/Pani porad innym Internautom odnośnie do dostępności/choroby?

Co trzeci ankietowany jest zdania, że Internet pozytywnie oddziałuje na pacjenta w procesie leczenia. Największy odsetek osób, które deklarują takie stanowisko stanowią studenci nauk inżynieryjno-technicznych (48%) oraz humanistyczno-społecznych (46,3%), najmniejszy zaś studenci nauk przyrodniczo-rolniczych (20,5%).

Ponad połowa ogółu respondentów uważa, że informacje dostępne w sieci WWW nie wpływają na proces leczenia pacjentów. Za negatywnym ich wpływem opowiada się 9% wszystkich badanych, szczególnie studenci nauk medycznych (25%).

Rycina 11. Jak ocenia Pan/Pani przydatność sieci Internet jako możliwość wsparcia dla pacjenta w procesie leczenia?

DYSKUSJA

Analiza otrzymanych wyników badań pozwoliła stwierdzić, że największą wiarygodnością, zdaniem studentów, cieszą się informacje dotyczące choroby, jej objawów i form leczenia, które pochodzą od lekarza (ogółem 4 pkt), ale także i farmaceuty (3,52 pkt). Potwierdza to, że wysoki jest poziom zaufania do przedstawicieli profesji medycznych [13].

Studenci rzadko konsultują treści dotyczące choroby zaczerpnięte z Internetu z lekarzem (36,7%). Co piąty ankietowany czyni to często lub zawsze – najczęściej studenci nauk inżynieryjno-technicznych. Przyczyną tego stanu jest wciąż dominujący paternalistyczny model medycyny, w którym autonomia pacjenta w relacji z lekarzem jest mocno ograniczona, przez co przeważnie nie dzieli się on ze świadczącym informacjami [14]. W przypadku wystąpienia podejrzenia choroby jedynie co czwarty student w pierwszej kolejności umawia się na wizytę lekarską, zaś blisko 75% wyszukuje od razu informacje na jej temat w Internecie, głównie są to uczestnicy studiów inżynieryjno-technicznych. Wyniki te potwierdzają badania przeprowadzone przez A. Doroszewską, które ukazują, iż dla blisko 90% osób korzystających z sieci WWW, Internet jest głównym źródłem informacji o chorobie [15].

Analiza otrzymanych wyników dowodzi, że co trzeci student po odnalezieniu informacji o chorobie w sieci WWW w ciągu czterech do czternastu dni zgłaszał się na wizytę lekarską, a co piąty w ciągu trzech dni. Warto zauważyć, że aż 63,4% wszystkich respondentów w ciągu trzydziestu dni od szukania informacji w Internecie, nie odbyło wizyty lekarskiej. Taka skala dowodzi, że studenci nie mają świadomości, iż informacje ze stron internetowych powinny uzupełniać, a nie zastępować konsultacje lekarskie [16].

Co trzeci student nie podaje wszystkich informacji dotyczących stanu zdrowia podczas konsultacji lekarskich, zaś po konsultacji lekarskiej, w celu uzupełniania informacji o chorobie, korzysta z Internetu zawsze 10,8% ogółu studentów, często 20,2%, a czasami 31,6%. Wyniki takie dowodzą, że w naszym kraju nadal utrzymuje się model paternalistyczny, a zadowolenie z wizyty często nie spełnia oczekiwań świadczeniobiorcy [17].

Aż 34,4% badanych w przypadku podejrzenia danego problemu zdrowotnego u osoby bliskiej, próbuje go rozwiązać jedynie na podstawie własnej wiedzy i doświadczenia. Ponad połowa studentów zaś opiera się na treściach z Internetu. Wykorzystywanie opinii i zaleceń dotyczących leczenia, szczególnie farmakologicznego, formułowanych przez osoby inne niż lekarz czy farmaceuta, nie jest wskazane. Lekarstwa polecane przez osoby, u których zauważono pozytywny efekt w poprawie stanu zdrowia niekoniecznie muszą przynieść tożsamy efekt u pozostałych. Kondycja zdrowotna każdej osoby jest inna, dlatego też, aby uniknąć wystąpienia niepożądanych skutków zażywania leków, konieczna jest konsultacja lekarska bądź farmaceutyczna [16].

Globalna sieć WWW nie pomogła odszukać pożądanego treści 13,4% studentom, co wynika z braku umiejętności szybkiego i skutecznego przeszukiwania zasobów Internetu. Poszukiwania na etapie odnalezienia występujących symptomów zakończyło niespełna 40% badanych. Warto podkreślić, że wyszukiwanie informacji w globalnej sieci wymaga odpowiednich umiejętności – rozumienia terminologii medycznej, poprawnego formułowania zapytań, oceny, a także filtracji. Generalnie zaś polscy internauci nie potrafią selekcjonować uzyskanych informacji i poddawać ich weryfikacji [7, 18].

Ponad 24% ankietowanych zdiagnozowało u siebie określoną jednostkę chorobową, a blisko 10% więcej niż jedną. Należy mieć na uwadze, że Internet może być przydatnym narzędziem w ustalaniu diagnozy, ale tylko w przypadku, gdy wykorzystywany jest on jako wsparcie dla profesjonalistów medycznych i gdy treści te pochodzą z zaufanych źródeł. O tym, że podczas ustalania diagnozy lekarze korzystają z zasobów sieci WWW, przekonują najnowsze wyniki badań Research Institute Listening Pharma przeprowadzone wśród francuskich pediatrów i internistów [19].

Niespełna 60% badanych nie uważa za wiarygodne diagnoz i porad, które pochodzą od internautów niebędących lekarzami. Sugerowanie się opiniami i doświadczeniem innych pacjentów, które najczęściej jest wyrażane słowami: „mi to nie pomogło”, „radziłbym tego nie używać” czy „zażywam inaczej niż zalecił lekarz”, to nie tylko podważenie kompetencji specjalisty, ale także zagrożenie dla zdrowia i życia pacjenta [20]. Warto jednak podkreślić, że według otrzymanych wyników, to studenci nauk humanistyczno-społecznych darzą największym zaufaniem informacje zamieszczane przez internautów.

Umieszczanie treści w globalnej sieci nie jest związane z żadnymi ograniczeniami oraz kosztami, przez co dostęp do

nich jest prosty [21]. Ponadto Internet, w przeciwieństwie do pozostałych mass mediów, umożliwia nie tylko odbiór treści, ale również ich nadawanie, co często przybiera formę aktywnej komunikacji. Zdecydowana większość ankietowanych (71,4%) nie udziela się w globalnej sieci, przekazując porady zdrowotne innym internautom. Warto jednak zaznaczyć, że wśród studentów udzielających się w sieci WWW znaczną większość stanowią uczestnicy kierunków medycznych.

Internet jest dobrym narzędziem wsparcia dla pacjenta w procesie leczenia w opinii 36,7% respondentów. Blisko 55% badanych pod tym względem sieć WWW ocenia neutralnie, co pokazuje, że młodzi ludzie krytycznie odnoszą się do zamieszczanych w sieci WWW treści [22]. Jedynie 9% studentów wpływ Internetu określa jako negatywny, głównie są to uczestnicy kierunków medycznych.

WNIOSKI

1. Najbardziej wiarygodnym źródłem informacji odnośnie do chorób i metod ich leczenia jest dla studentów lekarz i farmaceuta.
2. 73,8% studentów w przypadku wystąpienia podejrzenia wystąpienia choroby w pierwszej kolejności sięga do zasobów sieci WWW.
3. Większość uczestników studiów podczas wizyt lekarskich nie podaje wszystkich informacji dotyczących ich stanu zdrowia i nie przyznaje się do samodzielnego zdobywania wiedzy z obszaru medycyny.
4. Studenci nie są świadomi, iż informacje ze stron internetowych mogą uzupełniać wiedzę, ale nie powinny zastępować konsultacji lekarskich.
5. Respondenci nie potrafią selekcjonować uzyskanych informacji z Internetu w zakresie ochrony zdrowia, a także poddawać ich weryfikacji.
6. 71,4% badanych nie udziela porad zdrowotnych w sieci WWW, a blisko 60% krytycznie ocenia diagnozy i porady, które pochodzą od internautów niemających wykształcenia medycznego.
7. Co trzeci respondent uważa, że Internet jest dobrym narzędziem wsparcia dla pacjenta w procesie leczenia.
8. Studenci nauk humanistyczno-społecznych najwyżej oceniają wiarygodność treści zamieszczonych w sieci WWW, w tym porad i diagnoz internautów niebędących lekarzami.

PIŚMIENNICTWO

1. Badanie CBOS. Internauci 2013. Warszawa 2013. http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_075_13.PDF (dostęp: 2014.04.01).
2. Ulatowska-Szostak E, Marcinkowski JT, Gromadecka-Sutkiewicz M, Krzywińska-Wiewórowska M, Stawińska-Witoszyńska B. Badania nad Internetem jako źródłem informacji o chorobie. *Probl Hig Epidemiol.* 2009; 90(2): 246–253.
3. ARC Rynek i Opinia. Internet leczy skutecznie? http://www.arc.com.pl/internet_leczy_skutecznie-41999450-pl.html (dostęp: 2014.04.01).
4. Rochman B. Paging Dr. Google. <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1973287,00.html> (dostęp: 2014.04.01).
5. Beckjord EB, Finney Rutten LJ, Squiers L, Arora NK, Volckmann L, Moser RP et al. Use of the internet to communicate with health care providers in the United States: estimates from the 2003 and 2005 Health Information National Trends Surveys (HINTS). *J Med Internet Res.* 2007; 9(3): e20.
6. Wagner EH. Chronic disease management: what will take to improve care for chronic illness? *Eff Clin Pract.* 1998; 1: 2–4.
7. Witucki M. Wstęp. W: *World Internet Project Polska 2011.* <http://bi.gazeta.pl/im/6/10726/m10726616,WORLD-INTERNET-PROJECT-POLSKA-2011-RAPORT-V.pdf> (dostęp: 2014.04.01).
8. Eysenbach G, Diepgen TL. Towards quality management of medical information on the internet: Evaluation, labelling, and filtering of information. *BMJ* 1998; 317: 1496–1502.
9. Malec J. Polski pacjent w Internecie. *OSOZ.* 2012; 10: 24–25.
10. Dobrogowska-Schlebusch E. Internet jako źródło informacji o zdrowiu – problemy i wyzwania. <http://www.csioz.gov.pl/file.php?s=YT84Mw==> (dostęp: 2014.04.01).
11. Szparkowska S. Klik, klik... i jesteś zdrowszy? http://www.rp.pl/artykul/15,332525_Klik__klik____i_jestes_zdrowszy_.html (dostęp: 2014.04.01).
12. http://www.hon.ch/home1_pl.html (dostęp: 2014.04.01).
13. Pentor Research International. Polskiego pacjenta portret własny. <http://www.polpharma.pl/katalogiflashowe/mNDn3Z9nZnqRmA.html> (dostęp: 2014.04.01).
14. Biesaga T. Autonomia lekarza i pacjenta a cel medycyny. *Med Prakt.* 2006; 6: 20–24.
15. Doroszevska A. Wpływ Internetu na zachowania w zdrowiu i chorobie. W: Popielski K, Skrzypek M, Albińska E, red. *Zdrowie i choroba w kontekście psychospołecznym.* Lublin: KUL; 2010: 299–311.
16. Chmura R, Łach K. Samoleczenie a zdrowie publiczne. W: Krajewski-Siuda K, red. *Samoleczenie.* Warszawa: Instytut Sobieskiego; 2012: 31–97.
17. Drozd M, Jaremek-Kudła J, Kijewska A. Farmaceuta w procesie samoleczenia. W: Krajewski-Siuda K, red. *Samoleczenie.* Warszawa: Instytut Sobieskiego; 2012: 147–155.
18. Raport Procontent. Pacjenci w sieci 2012. http://pliki.gemius.pl/Raporty/2012/Raport_Pacjenci_w_sieci_20121.pdf (dostęp: 2014.04.01).
19. Szymczyk DM. Dr Google: dla pacjentów i lekarzy. <http://www.cloud4med.pl/2013/04/30/dr-google-dla-pacjentow-i-lekarzy/> (dostęp: 2014.04.01).
20. Szymczyk DM. Doktor G. <http://www.cloud4med.pl/2013/02/27/doktor-g/> (dostęp: 2014.04.01).
21. Wyatt JC. Commentary: Measuring quality and impact of the world wide web. *Br Med J.* 1997; 314: 1879–1881.
22. Akerkar SM, Bichile LS. Health information on the Internet: patient empowerment or patient deceit? *Indian J Med Sci.* 2004; 58(8): 321–326.

Reliability of the Internet as a source of information in opinions of university students in Lublin

■ Abstract

Introduction. The rapid development of the Internet, as well as the possibility to include in it any contents, results in a constant increase in information. This is related with difficulty with finding reliable and tried contents. Therefore, it is important to possess the skills of filtration and verification of the information sought, especially in the domain of medicine. It is noteworthy that although Polish society increasingly more frequently searches for health information on websites, the reliability of medical professions does not decrease.

Objective. The objective of the study is evaluation of the reliability of the Internet as a source of information concerning complaints and methods of treatment based on practical use of this information by the students' community in Lublin.

Material and method. A survey was conducted in May 2012 among students of Lublin universities: Medical University, Maria Curie-Skłodowska University, University of Natural Sciences, and Lublin University of Technology. An anonymous questionnaire contained 15 items, including one open question.

Results. According to the students, the most reliable source of information concerning disorders and methods of their treatment is a physician or a pharmacist; however, in the situation of the occurrence of pathological symptoms, a considerable percentage of respondents (73.8%) first use the Internet and not medical advice.

Conclusions. Despite the fact that students critically approach information on the Internet concerning the state of health, they are not aware that the information obtained cannot replace medical advice. In addition, students have no skills in selecting the medial contents on websites, and their verification.

■ Key words

Internet, health, reliability of information